СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
РІК LIX. Ч. 267. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 15-го ЛИСТОПАДА 1951. No. 267. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, NOVEMBER 15, 1951. VOL. LIX.
П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свобода": BErgen 4-0807 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

ДЕКОНЦЕНТРАЦІЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Вашингтон, 13 листопада. — Представники підприємств, робітництва й цивільних плянувачів дістали від урядової влади осторогу, що перший удар усякої війни проти Злучених Держав буде звернений проти зорганізованої продукції. Совєтська Росія спроможна сьогодні виконати такий удар на будь-яку частину нашої країни, сказав один урядовець. Нагода для такої остороги трапилася на конференції 144 представників 53 міст, які вивчають розкинення промислових підприємств згідно з пляном, проголошеним в заклику президента Трумана з 10 серпня. Конференцію скликала Краєва Рада Ресурсів Безпеки, яка дістала від президента доручення випрацювати плян розкинення. В засаді плян передбачає розкидання нових і додаткових промислів у границях околиць збуту своїх виробів. Це має створити дрібні цілі для ворожого нападу замість втримувати одну велику ціль. З уваги на протести від промисловців, промовці на конференції з притиском підносили, що програма розпорошення підприємств не стосується по існуючих уже побудов і не вимагає їхнього перенесення з однієї околиці країни в іншу. Директор мобілізації, Чарлс Е. Вилсон, згодився на такий плян, заявляючи, що він причиниться до піднесення продукції. 30 промислових округ почали переносити свої фабрики на інші місця.

МОЖЛИВІСТЬ ПІДВИЩЕННЯ ПРОЇЗНОЇ ПЛАТНІ НА ПІДЗЕМЦІ ДО 15 ц.

Ню Йорк. — Підземні електричні залізниці, якими керує Рада Транспортації, потерпіли втрати на $5,513,541 за перших три місяці скарбового року 1951-52, який почався з 1 липня, а фінансові знавці передбачують загальний дефіцит в поточному році в сумі $20,000,000. Міські комунікаційні урядовці стурбовані цим явищем, бо щойно недавно піднесено ціну їзди підземкою з п'ятя на десять центів. Появилися поголоски про можливість піднесення ціни їзди з 10 до 15 ц. Серед приватних підприємців, що мають у своїх руках автобуси, вже почався рух за підвишку ціни їзди з 10 до 15 ц., а це дало привід до такого змагання підвишки на підземках.

ГЕН. МЕК АРТУР КРИТИКУЄ АМЕРИКАНСЬКУ ДИПЛОМАТІЮ

Сіятл, у стейті Вашингтон.— У промові з нагоди сторіччя закладення міста виголосив промову ген. Доглес МекАртур і заявив, що політичний стан Злучених Держав „зазнав великого пониження в наслідок цілої низки дипломатичних промахів за морем і в наслідок розтрат в середині країни". Він твердив, що наш політичний провід спричинився до розбудови совєтської військової сили через завеликі матеріяльні позички на підставі „Ленд-Лізу" (закон про взаємне постачання матеріялів у другій війні) навіть поза військові потреби. Дальше через потурання совєтським військовим засередженням і залишенням наших союзників на ласку Совєтів у такий час, коли Америка сама почала нерозважно й спішно роззброюватися. — Робітничі провідники протестували протти завеликих парад для ген. МекАртура, які, на їх думку, мають політичну закраску, одначе на привіт генералові вийшло 300,000 осіб.

ЗАБАГАТО ГЕНЕРАЛІВ І АДМІРАЛІВ У ВАШИНҐТОНІ

Вашингтон. — Сенатська підкомісія збройної підготовчої служби протестує проти надто великої кількости „вищих військових Достойників" і цивільних урядовців у столиці і закликала секретаря оборони Роберта А. Ловета зарадити цьому. Підкомісія списала свої зауваження в звіті на двох картках паперу, заявляючи, що зосередження генералів і цивільних урядовців департаменту оборони в столиці таке велике, як було під час найвищого стану армії за другої світової війни, тоді збройні сили нараховували 12,000,000 вояків, а тепер тільки 3,500,000. У звіті сказано, що при закінченні перегляду 30 вересня було в столиці 361 генералів і адміралів і 91,081 цивільних працівників в бюрах департаменту оборони, а 30 квітня 1945 р. було 397 генералів і адміралів та 98,071 цивільних урядовців — тоді американська бойова сила була наймогутніша в історії світу.

● **Згоріла литовська католицька церква св. Казимира** у південній частині міста Филаделфія. Черниці, приміщені в сусіднім манастирі, врятувалися вчасно від небезпеки.

КОМУНІСТИ ЗДИРАЮТЬ ВИКУП ВІД КИТАЙЦІВ В АМЕРИЦІ

Ню Йорк. — Китайські оселі в Злучених Державах, що нараховують коло 80,000 жителів, виставлені на систематичне здирство від комуністів, щоб придбати фонди для китайського комуністичного режиму. З уваги на те, що американські китайці мають рідню в старому краю, комуністи накладають просто викуп на тутешніх китайців, обіцюючи їм пощадити їхні родини за морем. Голова Китайського Добродійного Товариства в Америці Чанг Чунг Гай остеріг перед дальшим здирством комуністів, кажучи, що такі гроші йдуть неначе в канал. За останні чотири місяці 60 відсотків американських китайців в Ню Йорку, в Бостоні, Вашингтоні, Шікаґо, Сан Франсіско дістали листи від родин, у яких містяться благання прислати їм по $500 або $1,000 на ратунок від смерти після втрати всього маєтку, який вони мали раніше. Листи з Гонґ-Конгу кажуть, що ці родини опинилися в тюрмі і єдиний ратунок для них це грошевий викуп. Коло 15,000 китайців з Америки вже вислали туде свої гроші.

В АМЕРИЦІ

● **Нюйорський підпільний „бизнесмен", Гері Ґрос,** що підкуплював поліцію для втримування в таємниці льокалів для приймання ставок на заклади, мав спільників, які доплачували до його хабарів. Це виявилося під час теперішнього процесу проти 28 поліційних інспекторів та урядників.

● **Три загальні сполохи пожежної сторожі** були в місті Рочестер, Н. Й. упродовж одного тижня. Найгірша пожежа вибухла в світовім фотографічнім підприємстві Кодак, що тривала 14 годин. Жертвою вогню впали припаси фотографічного паперу цієї фірми.

● **Канадійські жертви Корейської війни** досягли цифри 463. Між ними є 91 убитих, 335 ранених, 35 покалічених і 2 зникли без вісти.

● **Перша бриґада піхоти з Канади до Німеччини** виїхала у вівторок. Канадійський табір приміщений в британськім секторі.

● **Родинні пам'ятки Розевелтів виставлено на продаж** у галерії Ґаммера при 57 вул. в Ню Йорку. Їх оцінюють на $100,000. Усіх предметів виставлено 1,503, а на продаж іде 1,450.

ПОЧУВАННЯ ОДНОГО МІЛЬЙОНА ОСІБ висловлює в молитві цей мільйоновий скиталець, переселений Міжнародною Організацією для Втікачів, Олександер Ранезай. Приїхавши вчора до Ню Йорку, Ранезай із своєю жінкою та двома дочками відвідав насамперед катедру св. Петрика, де й молився перед вівтарем, як це видно на фотографії.

МІЛЬЙОНОВИЙ СКИТАЛЕЦЬ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ

Ню Йорк. — Військовим транспортовим кораблем Дженерал Мюїр приїхав старанням Католицького Восного Комітету Алексaндер Ранезай—чехословацький громадянин—як мільйоновий іміґрант з европейської скитальщини. З ним приїхала його жінка Марія й дві доньки Лідія й Еріка. Їх привітала капеля армії і багато людей, серед яких були і представники Ді Пі Комісії з Вашингтону. Родину обвезли по Ню Йорку, даючи їй нагоду вступити до катедри св. Петрика і виїхали на найвищий будинок „Емпайр Стейт Билдинґ" для оглянення околиці міста. Ранезай був завідателем гостинниці в Левоча і втік від совєтських військ до Зальцбурґу, в Австрії. Тепер він іде до Мідленд, у стейті Тексас, де нафтовий інженер Вилйем И. Пенн обіцяв дати йому роботу.

ВАЖЛИВІ АМЕРИКАНСЬКІ НАРАДИ В СПРАВАХ ЕВРОПЕЙСЬКОЇ ОБОРОНИ

Париж. — Ген. Двайт Айзенгавер, головний командант аліянтських збройних сил в Европі, відбув вчора важливі наради з державним секретарем Діном Ачесоном, секретарем оборони Робертом Ловетом та директором т. зв. Агенції Взаємної Безпеки, Аверелом Гарриманом. Темою і предметом нарад були справи американської участи в приспішеній розбудові европейської оборонної системи. З авторитетних джерел заявляється, що ці наради не зв'язані з будь-яким погіршенням загального положення в Европі, бо секретар оборони Ловетт вже давно плянував поїздку до Европи, а державний секретар Ачесон і Аверел Гарриман є там припадково з приводу сесії Генеральної Асамблеї ОН. Окремо повідомлено, що з Вашингтону відлетів на таємні наради з ген. Айзенгавером голова об'єднаних шефів штабів американських збройних сил, ген. Омар Бредлі.

ЮГОСЛАВІЯ ГОТОВА ДО ОБОРОНИ, АЛЕ ХОЧЕ АТОМОВОЇ БОМБИ

Беоґрад. — Заступник шефа штабу югославських збройних сил, ген. Пеко Дапцевіч, заявив вчора в інтерв'ю з 14 американськими кореспондентами, які об'їжджають Европу, що Югославія готова до оборони перед кожною аґресією, але бажала б, щоб Злучені Держави в свою оборонну допомогу для Югославії включили теж атомову бомбу. Ген. Дапцевіч, що вчився військового ремесла в Москві в роках 1926-29, пропонував, щоб Америка допомогла Югославії побудувати більше аеродромів, які на випадок війни могли б бути використані як бази для стратегічного бомбардування Совєтського Союзу. Він теж висловив припущення, що Совєти мають тепер вже коло 100 атомових бомб. Американці вважають, що Югославія має одну з найліпших розвідчих служб в Східній Европі. Ген. Дапцевич потвердив пресові повідомлення про можливість підпису югославсько-американського договору взаємної допомоги в — „найближчому часі".

ВІЙСЬКОВА МІСІЯ РЕКОМЕНДУЄ ЕСПАНСЬКІ БАЗИ

Вашингтон, 13 листопада.— Американська військова місія, яка провела десять тижнів в Еспанії, підготувала звіт з рекомендацією для американського уряду звернутися до уряду генераліссімуса Франсіска Франка з проханням відступити місця для американських повітряних баз в Еспанії. Урядовці департаменту стейту й оборони обмірковують звіт комісії в надії, що їм удасться запропонувати Еспанії конкретні пропозиції. Поінформовані люди кажуть, що Франко щене подав своєї ціни за бази, одначе думають, що він зажадає поважної військової й економічної допомоги. Звіту комісії не оголосять з уваги на безпеку.

Місія до Латинської Америки.

„Спеціяльна місія для вивчення" від комісії закордонних справ Палати Репрезентантів виїде військовим літаком у четвер на двотижневу подорож у країни Латинської Америки для перевірки використання чужинної допомоги Злучених Держав для тамошніх країн.

ЧОТИРИ СОВЄТСЬКІ ПОРАЗКИ НА АСАМБЛЕЇ О.Н. В ПАРИЖІ

ЗНЯТО З ПОРЯДКУ НАРАД СПРАВУ ЧЛЕНСТВА ЧЕРВОНОГО КИТАЮ В ОН. АЧЕСОН НАЗИВАЄ КОМУНІЗМ ГІРШИМ ВІД ВАРВАРСТВА

Париж, 14. листопада. — Совєтський Союз відніс вчора на нарадах Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй чотири поразки, як Асамблея прийняла три пропозиції, проти яких була совєтська делеґація, та відкинула одну, яку Совєти підтримували. Асамблея великою більшістю голосів ухвалила поставити на порядок нарад: 1. Югославське зажалення проти Совєтського Союзу та його чотирьох сателітів за їх намагання повалити теперішній югославський уряд при допомозі пропаґанди, господарської бльокади, саботажів, шпигунства, шантажу і підбурювання до бунту. 44 голоси було в користь цеї резолюції, проти 5 совєтських і чотирьох делеґатів, які здержались від голосування; 2. Більшістю 30 голосів проти 8 совєтських рішено поставити на порядок нарад національно-китайське обвинувачення проти Совєтського Союзу за його загрозу політичній і територіяльній інтегральности Китаю та за загрозу для миру на Далекому Сході; 3. Більшістю 47 голосів проти 6 совєтських рішено обговорити західну пропозицію щодо встановлення окремої міжнародної комісії, яка провірила б можливості вільного голосування в східній і західній частинах Німеччини; 4. Більшістю 37 голосів проти 11 Асамблея відкинула совєтську пропозицію щодо розгляду справи членства в Об'єднаних Націях червоного Китаю. Тим самим, ця справа вже взагалі тратить всяку актуальність на теперішній сесії Генеральної Асамблеї. Державний секретар Дін Ачесон, займаючи становище до цеї совєтської пропозиції, заявив, що він відчуває „бунт" вже на саму думку, що представник червоного Китаю міг би засідати в Генеральній Асамблеї тоді, коли міжнародна поведінка червоного Китаю „є така низька, що вимагала б величезних поліпшень тільки на те, щоб могти піднестись до загального рівня варварства." — Під час голосування в справі Німеччини по совєтському боці виступав теж представник Ізраїля, принципово займаючи становище проти кожної акції, що моглаб вийти на користь Німеччині.

ЧЕРВОНІ В КОРЕЇ ХОЧУТЬ ПЕРЕМИР'Я ПЕРЕД ПІДПИСАННЯМ ДОГОВОРУ

Токіо. Головні трудноші в мирових переговорах в Кореї полягають в тому, що комуністи хотіли б встановити демаркаційну лінію та фактично припинити війну ще заки будуть узгіднені інші важливі передумови перемир'я, зокрема справа полонених та гарантії, що мир буде вдержаний. Аліянти вважають, що таким своїм становищем червоні хотіли б тільки виграти на часі. Раз добившись фактичного перемир'я та встановлення відповідної демаркаційної лінії, вони могли б тоді продовжувати в безконечність теперішні переговори в міжчасі безкарно розбудовувати свої сили на фронті, приготовляючись до нової аґресії. Аліянти рішучо відкидають ці комуністичні домагання, погоджуючись на встановлення демаркаційної лінії фронту в тому дні, як буде підписаний договір про перемир'я. Ці суперечності становлять тепер „мертву точку", на якій зупинились дальші наради. На вчорашніх, вже 21-ших з черги нарадах військових підкомітетів, комуністи практично відступили від свого дотеперішнього компромісу щодо евентуального продовжування воєнних дій на фронті під час переговорів та домагаються негайного припинення в і й н и, ставляючи це за передумову дальших переговорів. Аліянти відкидають це домагання. Наради продовжуватимуться сьогодні.

ЧЕРВОНІ НАСТУПАЮТЬ НА СХІДНО-КОРЕЙСЬКОМУ ФРОНТІ

Токіо. Майже повний кількаденний застій на фронті в Кореї перервали вчора большевики, починаючи наступ на східній ділянці фронту в районі Косонґ. Не зважаючи на деяку несподіваність наступу та на координовану атаку п'ятьох ворожих батальйонів, аліянтські війська вдержали свої позиції та цілком припинили ворожий наступ, завдаючи в додатку ворогові великих втрат. В одній тільки атаці ворог втратив понад 600 вояків вбитими і пораненими, крім 400 інших, що попали в аліянтський полон. На інших ділянках фронту приходило тільки до припадкових перестрілок між патрульними відділами. Після майже повної неактивности попереднього дня, аліянтська авіяція вчора вже знову виконала понад 650 місій на комунікаційні шляхи та інші воєнні об'єкти у ворожому запіллі.

ІНДІЯ МАЄ НОВОГО ҐАНДІ

Ню Дельгі, Індія. — Вчора прибув до індійської столиці, на запрошення премієра Неру, гіндуський проповідник, якого вважається новим Ґанді, що може відіграти рішальну ролю в дальшій історії цеї країни. — Новий „Ґанді" — це ученик того вбитого духового провідника індійців, Ачарія Віноба Бгаве. Він довший час був разом з Ґанді і тепер наслідує його під кожним оглядом, включно з одягом та суворим аскетичним життям. Бгаве досі перебував тільки в менших місцевостях і мав величезні успіхи в своїй боротьбі проти комунізму. В цій ідейній боротьбі він проповідями заставив багатьох великих землевласників зректись великих земельних просторів в користь бідноти. Тепер Бгаве підготовляє своїх учнів, щоб допомогли йому здійснювати його місію серед народу. Одним з перших відвідувачів Бгаве в столиці був — президент країни, Раджендро Прасар.

НАЦІОНАЛЬНОСТЕВІ ПРЕДСТАВНИКИ НА УКРАЇНСЬКІЙ МАНІФЕСТАЦІЇ В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — У великій антисовєтській українській маніфестації в Ню Йорку минулої неділі взяли участь — як уже було повідомлено — численні представники груп інших національностей, поневолених Москвою. Між цими представниками були: Західь Хан Хойський від азербайджанців; д-р Йоган Вассар, заступник голови Світового Конґресу Естонців; Гері В. Лінпорс та Карл Станкевіч, голова і заступник голови Американсько-Лотиської Ради в Ню Йорку; Степан Бредес, Пол Лабанаускас і Мері М. Кізіс від Литовсько-Американської Ради; д-р Балабаноф, колишній міністер Болгарії, та п. Шуманофф, редактор болгарської газети, репрезентували Болгарську Національну Раду; Мадярську Національну Раду репрезентував її голова монсіньйор Беля Варґа та екзекутивний директор Петер Горват; Об'єднані Хорватські Організації м. Ню Йорку репрезентував о. Ґрубішік; Юрій Яременко та ген. Олексій Скрилов репрезентували Верховну Козацьку Раду; Союз Грузинів Америки репрезентували: Михайло Дадяний, Іван Менеашвілі та Іван Андронікашвілі; Білоруський Союз Америки репрезентували: його голова Бончук, пп. Гарошко, Гринкевич, Юлейко і Арцюх; Федерацію Американців Центрально- і Східно-Европейського походження репрезентували: її голова Джозеф Яковіч та генеральний секретар Степан Скубик.

ПАПА ПІДДЕРЖУЄ ЗАХІДНІ ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО РОЗЗБРОЄННЯ

Рим. — Папа Пій XII. поставив вчора недвозначно моральну силу Католицької Церкви в користь західних пропозицій щодо загальної перевірки і обмежень озброєння в світі, висунених західними великодержавами на сесії Генеральної Асамблеї ОН в Парижі. Папа вважає, що прийняття і здійснення цеї пропозиції було б перемогою „принципу миру", що в дальшому могло б привести до вирівняння інших східно-західних суперечностей та остаточного замирення в світі. Свої думки висловив Папа у відповідь на промову нового еспанського амбасадора до Ватикану, але вони були виразно скеровані до Генеральної Асамблеї ОН в Парижі.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ЛІТАК З ПОДОРОЖНІМИ ПРОПАВ НАД ФРАНЦІЄЮ

Вісбаден, Німеччина. — Головна квартира американської авіяції в Европі повідомила про загибель американського військового літака С-82, що був перемінений на лікарню та віз до міста Бордо в Південній Франції 30 американських вояків, жінок і дітей. Від вчора рано з цим літаком втрачено всякий зв'язок. Наспіли непотверджені ще офіціяльно повідомлення, що він мав розбитися в горах на захід від міста Ліон, але негайна провірка терену не дала жадного результату.

НОВІ ЗАХОДИ ДЛЯ ВКЛЮЧЕННЯ ІТАЛІЇ В О.Н.

Париж. В найближчих днях тут заповідається нову західну акцію для включення Італії в Організацію Об'єднаних Націй, як повноправного члена. Італія вже давно внесла в цій справі подання, але проти нього вже чотири рази вжили Совєти своє право спротиву. Тепер справу членства Італії відкриє сьогодні або завтра в своїй промові французький міністер закордонних справ Роберт Шуман, а формальну пропозицію в цій справі внесе представник Арґентини. Нові намагання включити Італію в ОН базуються на факті, що Італія має з уповноваження ОН протекторат над Сомалиями і тим самим робить її активним співучасником міжнародної акції ОН. Справа формального членства була б тільки завершенням того, що вже на ділі існує: — відданість Італії принципам та ідеям чартеру О. Н.

В СВІТІ

● **Американський амбасадор** в Мадриді, Стентон Ґріффіс, виїхав до Парижа, щоб поінформувати державного секретаря Діна Ачесона про еспансько-американські стосунки.

● **Британський премієр** Вінстон Черчил поінформував, що під час своїх відвідин в Злучених Державах в січні наступного року він відвідає рівночасно і Канаду.

● **Генеральна Асамблея Об'єднаних Націй,** на пропозицію свого програмового комітету та генерального секретаря, рішила обмежити час теперішньої сесії в Парижі до 26-го січня наступного року.

● **Вода в ріці По в Північній Італії** виступила з берегів, заливаючи широку долину та роблячи багато шкоди. В повені згинуло понад 40 осіб.

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily exxcept Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday'sissue (the Ukrainian Weakly, English language supplement):	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	$ 2.00	Six months	$ 2.00

За кожну зміну адреси платиться 10 центів

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ТРЕБА БІЛЬШОЇ ПІДТРИМКИ

Маємо тепер в Америці куди кращу нагоду вияснити і обороняти українську справу, ніж це було в минулому. Такі промови, які тепер виголошують на наших політичних маніфестаціях визначні американці, повинні додавати нам отухи і заохочувати нас до більших зусиль, щоб полегшити трагічну долю наших рідних в Україні та добути визнання міжнародним світом права українського народу на вільне й самостійне національно-державне життя, здійснене в 1918 році. Ми мусимо також розуміти, що на американських українців дивляться інші етнічні групи, які представляють собою народи, підбиті й гноблені Росією, добре розуміючи ролю України, як провідника в боротьбі також і за визволення та кращу долю їхніх народів. Нюйоркська маніфестація була явним доказом цього. Це природне явище, бож Україна займає під кожним оглядом передове становище в тому комплексі, що зветься СССР. Без вільної й самостійної України годі навіть думати, щоб могли визволитися з-під Росії інші народи і країни. Тому добре, що згадані етнічні групи починають це розуміти. Це нам багато допоможе в справі вияснення Америці цілої проблеми Сходу Европи.

Отже маємо широке поле до праці. Маємо й відповідних людей, потрібних до такої політичної акції. Маємо можливості здобувати для української справи щораз більше прихильників серед різних кіл американського громадянства. Маємо доступ навіть до Конгресу. Тільки в тих рямцях, в яких ми тепер працюємо, ми того всього не виконаємо. Тому треба побільшити апарат. Треба мати в Вашингтоні якийсь хоча б і невеликий свій центр. Це конечна потреба часу, який вимагає нашого апарату в самому центрі світових подій.

Міжнародна політика демократичних потуг ще далеко не вияснена. Вправді найвищі представники демократій часто складають публічні заяви, повні шляхетних слів про новий, уже вільний, моральний та етичний світ. Але дійсність така, що вони одночасно сидять при одному столі з найгіршими злочинцями, що репрезентують Кремль та наставлені ним комуністичні режими. Раз-у-раз чуємо заяви речників демократії, що вони готові до нових розмов із Сталіном. Тому ми повинні бути завжди приготовані на різні болючі несподіванки. Що більше, ми повинні докладати і наших сил, щоб до тих несподіванок не допускати. Вправді ті наші сили слабі, але наші принципи сильні й віра в їх здійснення глибока. Наша справа справедлива і це найважливіше, як довго людство не втратило віри в справедливість. До того також і Злученим Державам доводиться тепер дорого платити за наслідки двох останніх світових воєн, спричинені порушенням основних засад справедливости.

Всі ми свідомі своїх завдань. Проте мало між нами таких, що готові одночасно допомогти своїми пожертвами здійснюванню тих завдань. Публічні збірки на вічах і маніфестаціях тепер багато менші, як давніми часами. Ентузіязму багато, коли приплескуємо промовцям, як говорять про наші ідеали та їхню певну перемогу в недалекій будуччині, але десь той ентузіязм дівається, коли треба сягнути до кишені й скласти пожертву на працю, щоб наші мрії стали дійсністю.

Ця дуже серйозна проблема повинна спонукати нас усіх ще над нею подумати, бо інакше дуже потерпить на тому не тільки політична акція, але також гуманітарна та культурна наша ділянка.

ПРОМОВА ІДЕНА В ОН

Американські газети вже від самого початку, як тільки консерватисти прийшли в Англії до влади, прив'язували велику вагу до того, що скаже Ентоні Іден, британський міністер закордонних справ, у своїм першім виступі на міжнародному полі, себто в Асамблеї Об'єднанних Націй, яка тепер радить у Парижі. Правда, наразі, як говорять і пишуть про Англію, то думають тільки про британського прим'єра, — Винстона Черчила, виходячи з заложення, що він справжній „бос" і дає напрям усій політиці. Але не є тайною, що самі консерватисти рахуються з тим, що можливо вже за рік Іден перебере провід партії та стане рішальним чинником. З цього боку треба глядіти і на те, що він заявив в Асамблеї ОН., промовляючи по обидливих словах совєтського представника, А. Вишинського, які мали бути відповіддю на промову секретаря стейту, Діна Ачесона.

Це був перший виступ Ідена на міжнародній арені від 1945 року, коли то консерватисти зазнали поразки при виборах, у яких перемогла Партія Праці. Треба припускати, що цей перший по так довгій проволоці виступ Ідена добре продуманий і обрахований, між іншим, і на те, що в ньому будуть дошукуватися напрямних закордонної британської політики, ним очолюваної.

Не зважаючи на калюмнії, якими представник СССР обкидував Злучені Держави та Велику Британію, Іден простягнув руку до згоди, пропонуючи їм почати наново розговори зі Західними потугами в змаганню до світового замирення. Він виправдував збросння Великої Британії тільки тим, що сильній Британії вдасться скорше зговоритись з Совєтами.

Ця його заява відповідала цілковито поголоскам, що Черчил готов вибратись до Москви на розмову зі Сталіном. Мимоходом кажучи, президент Труман дав до пізнання, що він міг би розмовляти зі Сталіном тільки в Вашинґтоні. Тепер пробують з цього робити такі висновки, що Черчил поїхав би спершу в Москву на розмову зі Сталіном, а потім, десь у січні, відвідав би Вашинґтон.

Чи воно так станеться, чи інакше, в самій Асамблеї ОН такої думки, що цей лагідний і компромісовий тон промови Ідена спонукав А. Вишинського щераз забрати слово в справі збросння і нових переговорів. Заповідають, що тим разом Вишинський говоритиме вже лагідніше . . .

Коли ж йдеться про саму суть справи, то Іден заявився властиво за тим пляном обмеження і контролі збросння, який предложив Ачесон та який висміяв Вишинський.

Б. Сивенко.

Хибний і небезпечний шлях

(До сьогоднішньої політики Ірану та Єгипту)

Почнемо з того, що ми, українці, також боремося нині проти сильнішого, проти свого гнобителя — за право випростатися на весь свій зріст. Звідси — ми мусимо мати сантимент до кожночасного слабшого, що бореться проти сильнішого з позицій випростання свого хребта. Так воно, очевидно, і є... в принципі. А в практиці ми сьогоднішніх змагань Ірану та Єгипту не повинні підтримувати. (Мовиться, очевидно, про моральну підтримку чи непідтримку). Навпаки, мусимо взяти сторону Англії.

В чому справа? Невжеж ми такі фальшиві? Ні. Натомість фальшивою є в корені вся міжнародна політична ситуація в сьогоднішньому світі. І такою вона буде доти, доки існує Совєтський Союз. Це він викопав страшне провалля між принципами і практикою в суспільно-політичному житті, у взаєминах народів і держав усього світу. Можна без риску перебільшення сказати, що світ нині витручений з морально-політичних основ, з нормальної вісі внутрідержавних і міждержавних взаємин. Настало страшне помішання всіх звичних понять, термінів і гасел суспільного-політичного життя — свого роду „вавилонське стовпотворення". Колись такі поняття як демократія і тиранія, свобода і диктатура, оборона і аґресія, нарешті, праця вільна і праця рабська — мали кожне свою вимову, свій властивий зміст. Сьогодні — різні, інколи протилежні поняття, залежно від того ХТО, ДЕ і КОЛИ вимовляє ці слова!

Ось візьмімо, напр., такий „документ" як совєтська конституція: в принципі — це чудесна річ, найідеальніша конституція в світі. Тимчасом практика (на основі ніби цієї ж таки конституції) — своєю потворністю перевищила практику Чінгізхана і середньовічної інквізиції! Тільки такі, як індуський премієр Неру та „червоний" єпископ Кентерберійський можуть цього не бачити (а може й бачать, та хитрують, удаючи наївних).

Ми наївними бути не хочемо і не повинні. Ми, може, свого часу навіть були наївними — і як же дорого за це заплатили! Тому ми кажемо: мало чути СЛОВА — треба бачити і знати ДІЛА! А діла Совєтського Союзу такі, що ту „допомогу" і „підтримку", яку він так охоче подає сьогодні Іранові та Єгиптові, вони вже ледве чи спроможуться видихати. Мета бо цієї „допомоги" з боку СССР цілком ясна: він хоче вирвати Іран та Єгипет з-під господарського і політичного впливу аліянтів, щоб затягнути іранський та єгипетський народи в царство комуністичних злиднів і неволі.

Нам здається, що все це не досить відоме іранським фанатичним патріотам, що саме тепер поширюють торгівлю Ірану з Совєтським Союзом. Цукор, щоправда, потрібна річ, але можна було пошукати його і деінде, поза Совєтським Союзом. А втім, це таки свідчить про вузькі можливості Ірану, що практично зводяться до вже раз нами сказаного: якщо Іран не хоче йти з Англією (що втілює в данім випадку весь Захід), то мусить піти з Совєтським Союзом — третього до вибору нема.

Те саме стосується й Єгипту. Ентузіязм єгипетських робітників і студентів, що демонструють перед будинком совєтського посольства з окликами: „Геть з Англією та Америкою!", „Хай живе Сталін!" — має свою політичну вимову: з хвилиною, коли Єгипет увільниться цілком від залежности і впливу Англії та ЗДА, йому простелеться пряма доріжка до червоної Мекки — большевицької Москви.

Пора підсумувати сказане. Очевидно, найзручніше це зробити за такими трьома точками:

1. дійсна природа англо-іранського і англо-єгипетського конфліктів;

2. опінія в цій справі вільного світу;

3. наша позиція, тобто наша оцінка поступовання сторін.

Щодо першого. Дійсна природа нинішнього конфлікту в Ірані та Єгипті така, що не дається уйняти в звичні рамки емансипаційних рухів колоніяльних, напівколоніяльних та залежних народів. І зумовлене це „неуйняття" характером нашої доби, її напруженою боротьбою двох світів. Ця боротьба підпорядковує собі і дослівно деформує всі прояви суспільного-політичного життя і міждержавних взаємин. У цьому світлі іранський та єгипетський конфлікти — це **боротьба між СССР і Заходом за вихідові бази для майбутньої світової війни.** Наступальною стороною виступають Совєти — майстри провокацій і камуфляжу; Захід лише обороняється (як бачимо, не досить солідно). Суть камуфляжу (маскування) — у використанні совєтською стороною національно-патріотичних рухів. (Згадаймо до речі, що в своїм „раю" Совєти такі рухи нещадно нищать!). Отже іранські та єгипетські патріоти й фанатики лише суб'єктивно почувають себе підметом, стороною в конфлікті; об'єктивно ж беручи справу, вони — знаряддя світової політики Совєтів.

Щодо другого. Опінія вільного світу — двоїста. Є люди (мова, насамперед, про політиків і суспільних діячів), що не вириваують цих конфліктів і зв'язаних з ними проблем із, так мовити, світового політичного контексту і це дає їм змогу зайняти правильну позицію. А є знов люди, що за деревами не бачать лісу. Тож вони похваляють дії іранського та єгипетського урядів, осуджуючи, в згоді з цим, дії англійців. Такі голоси, безперечно, шкодять справі оборони західнього світу перед аґресією червоного тоталіста. Бо, поперше, розхитують і без того не дуже міцну будову Північно-Атлантійського пакту (тобто оборонного альянтського союзу); подруге, окрилюють уряди Ірану та Єгипту, надихуючи їх вірою в правильність і доцільність гострого протизахідного курсу (чим, розуміється, роблять погану прислугу згаданим урядам); і, потретє, заохочують СССР до дальших аґресивних дій, виявляючи незгоду і „політичну крихкість" аліянтського табору.

Щодо третього, тобто нашої позиції. Ми вважаємо, що англійці зробили помилку, ставши в Ірані на шлях уступок. Хоч нерівноправні договори — зло, проте вони незрівняно менше, ніж зло поширення совєтської афери і з тим, отже, дальше зміцнення совєтського воєнного потенціоналу. Звідси — ми засуджуємо сьогоднішній політичний курс Ірану та Єгипту, ведений лінією крайньої ворожости до Англії і взагалі Заходу. З нашого погляду, такий курс, попри всю свою зовнішню атракційність і ніби — принциповість, завдає великої шкоди оборонним інтересам вільного світу саме в хвилині найбільшої небезпеки для нього з боку совєтського аґресора. Оскільки Іран та Єгипет самі покищо до вільного світу належать, то — за всіма правилами логіки — їх сьогоднішній курс шкодить також їх власним національним інтересам.

З цього приводу ми можемо лише додати, що не вони перші і не вони останні. Бенеш і Масарик мали репутацію дуже мудрих політиків. І коли їм хто казав, що їх просовєтська політика заведе чеський народ у люту неволю, а їм самим укоротить життя, то вони напевно сміялися, вважаючи такого критика за дурня. Хто зна — чи не відчують ще колись на власній шкурі наслідків своєї сьогоднішньої політики Моссадех і Фарук, які сьогодні суб'єктивно почувають себе великими патріотами, а об'єктивно — не більше як совєтські підголосники, спомагачі найбільших у світі тиранів.

Кінець

Не порядком дискусії...

Уважно читаю в „Свободі" статті і замітки з приводу проєктованого „Недільного Видання" щоденника і часто думаю собі, що коли б Видавництво хотіло задоволити всі вимоги й побажання Шан. авторів, то мусіло б, хіба, випустити не один, а три різні „додатки", або якусь малу енциклопедію... — Це одне. А друге — ми, українці, любимо все „переборщувати", або, як казав покійний Кость Левицький, — „брати зависоку нуту". Тому й саме такий загальний тонус всіх отих вимог, порад, претензій, побажань: Журнал обов'язково мусів би бути „висококультурний", твори „високомистецькі", автори „висококваліфіковані" і т. д.

Питання: а як журнал буде тільки культурний, твори тільки мистецькі, автори лише кваліфіковані, то що ж тоді — не варто випускати тижневика?

На жаль на „переборщуванні" не вичерпується широка скаля наших національних „прикмет". А як частенько й залюбки ми „товчемо воду в ступі". Не маючи на меті дискваліфікувати когось з шан. авторів, моїх попередників, я хотів би, однак, відмітити факт, що учасники дискусії — хоч і видвигають часто суперечні думки та проєкти, проте вони чомусь не виходять поза рямці схематичного практикування справи в цілому.

Скажім щиро й одверто, що ми привикли розуміти, чи уявляти собі під назвою „Літературно-Мистецького Додатку?" За малими винятками його схему можна представити так: на вступі — менше, чи більше патетично написана стаття присвячена роковинам смерти, або народження котрогось, спокійною смертю помершого, але частіше розстріляного поета, письменника, культурного діяча. Далі йде принагідна поезійка (коли переклад, тоді, обов'язково, з Рільке!), потім менше, або більше нецікавий підвал, дуже песимістична, або дуже оптимістична рецензійка на якусь книжку, або виставу образів, часом ще коротка хроніка, бібліографія і все. Це, так сказати б, з ділянки літератури і мистецтва. Коли ж до „додатку" причеплене ще гасло „наука", тоді Ви напевно знайдете в ньому статтю на тему українознавства і літературознавства, в рідких випадках трапиться дещо з історії України, а в дуже вийнятковиx — зі статистики та економіки. Крапка. За таким шабльоном друкувалися та й досі ще друкуються майже всі наші літературно-мистецькі „додатки", а недалеко від них відскочили ще існуючі і вже неіснуючі журнали. Зачуваємо, що в короткому часі на книжковому ринку появляться ще два літературно-наукові журнали, але з рукою на св. Євангелію можна згори присягнути, що й вони далеко не вийдуть поза накреслену схему.

Ото ж ставимо руба питання: чи є сенс мобілізувати публічну опінію, витрачати масу гроша, праці та енергії тільки на те, щоб повторити в ще одному екземплярі це, що в нас уже існувало, або існує, або ще народиться? Ми, т. зв. нова еміграція, перемандрували половину Европи, тепер опинилися в Метрополії світу, отже мали і маємо далі нагоду бачити, як поставлений в світі книгарсько-видавничий „бизнес". Наприклад в Америці розходяться в мільйонових виданнях десятки й сотки дуже тут популярних „магазинів". Правда, їхнє існування базується не на передплаті, чи кольпортажі, а на т. зв. „комерційних" оголошеннях, але ж факт, що найкраще редаговані, щонайцікавіші!.

Отут доходимо до основного: журнал, газета, чи там додаток до газети повинні бути передовсім — **цікаві!** скучний, сухий, „пісний" зміст, неориґінальна застаріла форма, — це ті смертельні гріхи, що швидше, чи пізніше заганяють в могилу кожне видання, розраховане на ширшу читацьку громаду. Я знаю, що нам далеко до того, щоб рівнятися з американцями, але я впевнений, що й при наших скромних, матеріяльних ресурсах і за участю тих, навіть не „високо", та все ж таки кваліфікованих, культурних сил, які маємо, ми можемо поставити на ноги чепурний, цікавий, ілюстрований журнал, власне — **магазинового типу!** Хай в ньому буде менше політики, реторики і патетики, а зате багато талановито й цікаво написаних новель, оповідань, фейлетонів, оригінальних коротких статтей, нарисів, репортажів з усіх ділянок науки і культури, а, передовсім, **з життя,** з того життя, що нас безпосередньо заторкає, яке нас хвилює, яке довкола нас бурлить, кипить, аж переливається!..

Світ такий цікавий, а так нецікаво він показаний крізь призму наших „додатків" до літератури. Можна мати надії, що недільне видання „Свободи" проламає, врешті, перший лід...

І. Кер.

Роман Завадович

В КРИВОРІВНІ ТА ВОРОХТІ

(Жменька споминів про Івана Франка)

3)

Я був би неточний, коли б не ствердив, що Іван Франко все таки деколи — і поза збиранням грибів — виходив з дому. Одного дня під вечір (можливо, за ініціятивою Якіб'юка) пішло невеличке товариство під скелю, що стояла над самою дорогою до Жаб'я, недалеко від віллі М. Грушевського. В цьому гурті був і Франко. Думаю, що йому запропонували прогулятись на те, щоб зробити фотознімок. Він погодився. Ми уставились під скельною стіною — хто присів на каменюці, хто став на кам'янім виступі. Франка попросили в середину групи, Якіб'юк махнув плюшевою шапочкою від сочки, а через кілька днів світлина була готова. Може вона є ще в кого або в якім музею — наша пропала враз із рештою майна підчас І-шої світової війни. Невже „скелею Франка" називали пізніше власне те місце, де ми фотографувались?

Мої спомини не дають майже жадних конкретних матеріялів до теми релігійних поглядів Франка. Але знаю від моїх батьків, що, підчас перебування в Криворівні, Франко неділями ходив до церкви, хоч від Якіб'юка туди була не близька дорога. Стара звичка розмовляти з ґаздами не залишала його, може ще від часів батькової кузні, якої алегоричний огонь взяв поет ще дитиною на далеку мандрівку життя.

1914 рік — останній рік, коли я бачив Франка. Це було на перших тижнях війни. Того року ми вдвох з батьком провели вакації в відпочинковій оселі Буркут, що лежить недалеко джерел Черемоша, в найвищому, вже незаселеному поясі Карпат. Кілька років тому пила тут прекрасну залізну воду Леся Українка і то спільно з Франком. Тепер відсіль поспішно виїжджали нечисленні літники, щоб поспіти додому перед тим, поки війна розгориться надобре. Одночасно проголошено розпорядок про перепустки на залізницях. Не маючи практичного досвіду, батько вирішив чекати, поки таку перепустку перешле нам мати зі Зборова, де було наше постійне місце перебування. Поштова посилка мала прийти на адресу Василя Якіб'юка в Криворівні, яка стала нашою першою зупинкою в поворотній дорозі додому. Коли ми поступили до Якіб'юка, тут ми знов застали Франка. Не пам'ятаю, чи з ним були обидва сини, чи тільки один. Але, в Криворівні вони перебували звичайно недовго, їх найбільшою приємністю було мандрувати по верхах. Але туристика мусіла поступитись більш актуальним зацікавленням, що їх висували воєнні події, в першу чергу організації Українських Січових Стрільців, про яких почала ширитись чутка по краю. З Іваном Франком перебував постійно хлопчина приблизно 14-ти років. Це не був слуга, але його завданням було до деякої міри обслуговувати немічного Франка. Він носив обов'язковий в середніх школах Австрії уніформ учня т. зв. реальної гімназії. Чи він називався Зиґмунтовський, чи інакше, я не в силі собі пригадати. А втім, не маючи під рукою біографічних матеріялів про Франка, що помогли б вияснити в неодному випадку взаємини поета з різними людьми, не маю відваги робити якихнебудь висновків.

Підчас однотижневого перебування в Якіб'юка ми з батьком були раз чи два рази в кімнаті Франка. Це сталось за почином самого поета, що залюбки запрошував до себе невеличкий гурток людей, щоб слухали, як він голосно читатиме. Франко читав віршований драматичний твір польською мовою. Потім батько сказав мені, що цей твір називався „Вєлька утрата". Яке було відношення Франка до того твору, справа сьогодні виснена, а цікавих можемо скерувати до друкованих біографічних джерел про Франка. В моїй уяві, мов на фотографічній пластинці, по сьогоднішній день чітко вирисовується постарілий профіль поета, його голова, похилена над об'ємистою книгою і рам'я, що час-до-часу незначно здригалось. В кімнаті було тихо, всі слухали з увагою. Поетів лагідний втомлений голос ще й тепер, почерез десятки років, лунає в моїх ухах. До почуття пошани в мене добавлялась ще крихітка якогось жалю. Мені, десятирічному хлопцеві, жалко було того дідуся, що виглядав нужденніше, ніж хтонебудь інший.

При тій нагоді бачив я нові рукописи поета, що лежали на столі. Письмо здавалось мені нечитким. І не диво, поет почав тоді писати лівою рукою (попередніми роками він не писав узагалі), вклавши перо між нерухомі пальці. Фоторепродукції того письма були опубліковані потім у краєвій пресі, не тільки по першій світовій війні, але навіть в Німеччині в скитальських виданнях.

З нетерплячкою очікували ми документу на подорож. Трохи не щодня ходили на пошту аж до Ясенова Горішного. Кожна година була дорога, бо на австрійсько-російській границі розпалювалась щораз більша воєнна заграва, і військові дії могли легко перерізати нам дорогу додому. Чекаючи на якісь папери, ходив на пошту щодня також Антін Крушельницький, що з своєю великою родиною ще не встиг був виїхати до місця постійного перебування.

Нарешті нетерпляче очікувана „перепустка" прийшла, але її нікудишність виявилась щойно на залізничій стації в Ворохті, куди ми негайно виїхали. Це був документ від шкільної, а не від адміністраційної влади. Був дуже неприємний момент, коли австрійський польовий жандарм заявив, що такий документ не дає нам права їзди залізницею. Грошові засоби кінчалися, а сидіти тут теж було неможливо. В такій скрутній ситуації батько постановив спробувати щастя і дістати бажану перепустку від найближчого старовства в Надвірній. До Надвірни він написав відповідного листа, а тимчасом ми замешкали в невеличкій гостинниці. Цілий тиждень ми блукали по Ворохті і придивлялись, як з Мадярщини безперервною чергою йшли військові транспорти. На стації гримів невгаваючий крок — то вояки вітали окликами „ельєн" великий портрет цісаря Франца Иосифа I., що обходив тоді день своїх уродин. Через тиждень пощастило одержати позаочно поштою перепустку, і ми приготувались до від'їзду вечірнім потягом, яким єдино мали право їхати цивільні особи. Того самого дня коло полудня на вулиці, що вела до залізничої стації, з'явилась повозка. В повозці сидів Іван Франко з хлопцем-гімназистом і клунками. Він закінчив уже свої вакації і налагодився їхати до Львова. Ми підійшли до подорожніх і привітались. Франко здивувався, що ми ще тут. Почувши про перепустку, він скривився: в нього також не було ніякого документу на залізницю.

— І що ж тепер буде? — запитав неначе сам до себе зажурений Франко.

Батько мав готовий плян: нехай „пан доктор" (так титулували Франка) бере кімнатку, яку ми сьогодні залишаємо, і хай робить те саме, що робили ми. Турбуватись нема чого, але затримка на кілька днів необхідна. Заява до староства буде негайно написана й вислана.

(Закінчення на стороні 4).

Д-р Семен Демидчук

НАВЧАННЯ НА ДЕМОРАТИЧНИЙ ЛАД

Українська наука, зосереджена в українсько-американських наукових установах, а саме в Українській Вільній Академії Наук і в Науковому Товаристві ім. Шевченка, має на меті зберігати й розвивати культурні цінності, повинна з наукового боку опрацьовати всебічну програму громадянської праці української спільноти в Америці. Наукові установи повинні подбати, щоб усе громадянство вважало себе зобов'язаним практично плекати українську культуру, бо без неї це громадянство втратить рацію свого існування як окремої української спільноти. Крім того так звані „чужомовні елементи" в Америці переліцитовуються в змаганні залишити слід на всьому американському житті, отже в першу гергу передати Америці свої культурні цінності. Таким шляхом мусить іти теж українське громадянство і в цій справі воно не зустріне жадних перешкод з боку американської влади і населення.

Коли 25 квітня 1931 р. Василь Авраменко виставив в Метрополитен Опері в Ню Йорку перший український народний балет, то в поважнім щоденнику, Ню Йорк Івнінґ Повст, Вилйем Бекет написав статтю, в якій висловлює своє захоплення виступами балету і заявив, що для українців треба знести законні іміґраційні обмеження, щоб дати їм нагоду навчити американців, як улаштовувати розваги. Наступного 1932 року, з нагоди 200-річчя з дня народження Джорджа Вашинґтона Авраменко об'їхав з своїм балетом разом із Українським Хором Олександра Кошиця важливіші міста Америки, і Бекет тоді написав, що українці прийшли рятувати ювілей Вашинґтона, бо показали американцям, як треба шанувати його пам'ять.

Ці обидві імпрези можливі були тільки тому, що тодішні українці взяли масову участь у підготові й виконанні програми. Кілька років наперед ішло навчання в школах танку по всіх українських центрах. Коли з цих шкіл вийшли кваліфіковані українські танцюристи, тоді можна було створити масовий народний балет.

У наші часи помітне станове роздвоєння між українським загалом. Є вже так би мовити „каста" інтелігенції і „простий" народ. Коли влаштовуються якісь народні імпрези, то на них буває, як правило, та частина нової громади, що її називають „інтелігенцією" і якась частина давньої громади, яка такої різниці немає. Які висновки з цього на майбутнє?..

Щоб уникнути небезпеки роздвоєння дотеперішнього суспільного моноліту української спільноти, треба подбати про усуспільнення української науки. У минулому це досягалося тим, що час від часу улаштовувано спільні віча і на них обговорювано найрізнородніші справи. Доповідачі з своїми солідно підготованими рефератами виступали в ролі учителів народних мас і це врятувало нам неосвідомлених людей від розтічі.

Нова доба ставить нові вимоги. З оцієї великої маси справді вчених людей і осіб з інтелектуальним підкладом треба створити учительський стан в тому значенні, щоб вони „пішли в народ" з закликом „учітеся!" і самі подбали про систематичні популярно-наукові виклади в організованих для цього народних університетах. Це свого часу було випробоване в Ню Йорку, коли в 1922 р. зорганізовано Український Людовий Університет, який залишив по собі належні сліди. Кілька років відповідної інтенсивної популяризації української науки шляхом викладів по різних осередках мусить привернути нам повну демократичність і зближення вище освіченої верстви з менше освіченою громадою.

Цю справу може взяти до спеціяльної уваги Український Вільний Університет, значна частина якого опинилася в ЗДА. Крім того ця установа може продовжувати позаочні курси навчання для таких людей, які опинилися на самоті десь далеко від зосередженого громадського життя. Коли б пощастило включити в програму такого навчання також і Український Теарт, тоді можна було б крім теоретичного навчання мати також і театральні вистави. Решту доповнять виставки культури і мистецтва. З уваги на змагання до збереження кожної вартісної одиниці не сміємо забувати про основне навчання засад гігієни і про плекання особистого здоров'я, а про це теж повинні подбати майбутні вчителі чи наукові установи.

Коли будуть зорганізовані популярні виклади, то не важко куди зробити ще один крок наперед, утворивши Вищі Українські Освітні Курси. Такі курси приваблюють американську молодь українського роду, вони виховують її і таким способом готують майбутніх українських діячів. Ще до початку масового переселення українських скитальців з Европи, Український Народний Союз зробив постанову на річному засіданні про організацію таких курсів у Злучених Державах. Переселенчий рух припинив цю справу, а тепер прийшов час підняти її наново.

З відновою інтересу до науки мусить прийти систематичне плекання українського мистецтва. Народне українське мистецтво — це принада для тут народженого українського покоління. Об'єднаними мистецькими силами зможемо влаштувати щороку Українські Мистецькі Виставки Культурні програми у великих публічних залях, таких як Метрополитен Опера або в Карнеґі Голл. Коли за часів Кошиця й Авраменка такі виступи тільки раз повторилися, деякі критики писали, що українці улаштовують свій національний річний „кермаш". Такий „кермаш" приносив українському імені більше користи, ніж дрібні конкуренційні українські групові виступи, взяті разом.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

САН ФРАНСІСКО, Каліф.

Свято УПА

Дня 6 жовтня українська місцева громада влаштувала свято УПА.

В гарно прибраній залі, Каліфорнія Гол, при вул. Тирк, між двома прапорами, американським та українським, пишався образ ген. Чупринки з кличем „Воля народам! Воля людині!", що за нього бореться УПА.

Свято відчинив голова місцевого відділу Конґресового Комітету, п. Микола Вачинський, що по вислуханні американського гимну в своїй бесіді (по англійськи й по українськи) коротко з'ясував значіння й суть свята. Реферат про УПА виголосила пані Марія Блищак-Кацуляк, нав'язуючи до нашого історичного свята св. Покрови й підкреслюючи, що УПА вимагає від еміґрації безумовної єдности. Мішаний хор з панею Галиною Зимоніною при фортепіяні прегарно відспівав дві повстанські пісні („Що то за прапор" і „Світить місяць"). Чутлива деклямація п-ни Ольги Малас („Молитва повстанця") як і три діточі деклямації (Людмили й Славка Петренків та Марії Іськів) доповняли гарну програму. П. Кісь згадав погибшого начального командира УПА відчитом промови командира на похоронах погибших. Вкінці п. Корнило Яворівський вказав на потребу скріплення нашої роз'яснюючої пропаґанди серед наших знайомих американців.

Довшою мовчанкою приявні згадали погибших борців. Свято закінчено відспіванням українського національного гимну. На УПА зібрано $42. — ($6 П. Орян; $5 М. Кісь; $3 Мельники; $2,50 Кацуляк, Блищак; $2 М. Вачинський, К. Яворівський, М. Сорока, І. Чабан, М. Підгірний; $1 Колсон, П. Семків, Гречаник Софія, Ольга Чато, Ю. Чато, Шишка, Петренко, Зимоніна, Томорук, Г. Гриневич, Марія Новицька, Марія Іванчук, І. Іськів).

Я.

СИРАКЮЗ, Н. Й.

Рік праці Осередку СУМА

Насамперед дещо про організування цього Осередку. Воно настільки важливе і цікаве, що не можна цього обминути, бо це вплинуло на діяльність Осередку. За організування Осередку взялося кількох сумівців, які опинилися в Сиракюзах. Їх так мало було, що дехто із громадян не вірив, що їм вдасться зорганізувати Осередок, а ще більше не вірили про працю. Та були навіть і такі, що перешкоджували в організуванню Осередку, але Осередок сьогодні є і нараховує 27 членів, між ними є і сивоволосих.

Саме минув рік, як його створено, а позаду залишається рік сумівської праці. За цей час, члени не тільки платили місячні вкладки, але у вільні хвилини працювали в СУМА. Їхня наполеглива праця давала гарні успіхи. Сьогодня Осередок СУМА став одною з найактивніших і найпопулярніших організацій на терені Сиракюз.

Осередок в минулому році відсвяткував свято УПА, свято Першого Листопада (спільно з Центральним Комітетом). При Осередку створено драматичний гурток і він існує.

В біжучому році Осередок разом з Укр. Золотим Хрестом влаштував спільну свят-вечеру і вертеп.

Осередок влаштував академії: Крути і Генер. Чупринки, на тих академіях відіграно п'єси „Ми ідемо в бій" і „В штабі УПА".

Осередок спільно з Укр. Золотим Хрестом відсвяткував свято Лесі Українки. Драматичний гурток Осередку відіграв траґікомедію „Воєнна Заверуха".

Як видно з наведеного, сумівці не проводили бездільно вільний час. І сьогодні, маючи за собою рік сумівської праці, бачать гарні успіхи.

М-ч.

ШАРОН, ПА.

З Листопадового Свята на УКК

Наша невеличка українська православна парафія святкувала Листопадове Свято в неділю 4 листопада. По відправі о. С. Мусійчуком панахиди за поляглих українських вояків, відбувся в церковній залі концерт шкільних дітей, получений з сольоспівами сестер Телявських, Катерини Баркер, Арлоіни Сірохман, Галини Стінґує і Еви Журавської. Всі пісні-композиції Гайворонського. При піяні була п. Марія Жидик. Вступне слово мав предсідник Петро Пастернак, а святочну промову виголосив о. парох.

Зібраних на залі $11 вислано на Народний Фонд до УККомітету.

Присутний

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРО ЕНЦИКЛОПЕДІЮ УКРАЇНОЗНАВСТВА

Ми вже читали нераз у „Свободі" гарні статті д-ра Шлемкевича та д-ра Падоха про Енциклопедію Українознавства. Спочатку про те, що вона готовиться до друку, а подім, що вже друкується.

Я вже дістав перший том, як також дістав його Відділ УНСоюзу, до якого належу. Ця книга справила мені велику радість. Кожного дня по праці заглядаю до неї та вичитую різні цікаві речі про наш нарід і ту землю, яку я покинув кілька десятків років тому. Щиро дякую Товариству ім. Шевченка, що взялося за цю велику працю в таких важких обставинах. Багато наших вчених вложили у цю книгу свій труд і знання, що ми навіть не в силі оцінити.

Великого діла доконає і наш УНСоюз, якщо видасть в Америці скорочену однотомову Енциклопедію Українознавства в англійській мові, на що дала згоду остання Конвенція. При кінці хотів би я ще звернутися до наших Союзовців та Відділів Союзу, щоб мали на увазі Українську Енциклопедію. Ця книга є теж добрим засобом притримання нашої молоді при нас і нашій справі.

Григорій Левуш
Елмайра, Н. Й.

● Заснувала музей родина Дю Понт з Вилмінґтону, якої предки приїхали з Швайцарії й відкрили в Америці фабрику амуниції. Родина дарує свою палату Вінтертур на музей, у якому зібрана американська хатня обстанова двох сторіч. Кошти, видані на це досягли $20,000,000. На відвідини музею допускатимуть тільки 20 осіб денно.

● Пиво й горілка подорожіли по п'ять центів на мірці в сотках нюйоркських ресторанах. За Ню Йорком підуть, як звичайно, й інші місцевості. Власники виправдують підвишку більшою платнею для робітників. Крім того підвищено податки від алькогольних напоїв.

● Перещепили живе серце однієї тварини в другу, на місце хворого в Сан Франсиско. Одначе таке серце витримувало биття крови тільки 48 годин.

НАШ КУЛЬТУРНИЙ РЕФЕРЕНДУМ

Проголошуємо дальшу листу тих, які своїм замовленням на новий суспільний тижневик літератури, мистецтва і культури, що має появлятися як недільне видання „Свободи" від початку наступного року, виявили своє бажання піддержати наш суспільний культурний проґрес.

ЛИСТА ч. 16

Балабаш Олександер
Бондар Тимофій
Білик Яків
о. Хабурський Степан
Чепіль Василь
Хоменушко М.
Чорногор Никифор
Чума Степан
Ціхановський Григорій
Ціждин Адам
Чехович Богдан
Данилюк Володимир
Данилюк Михайло
Демянчук Т.
Добромильський Володимир
Дубіль Іван
Дуда Павло
Дзівак Богдан
Іванчук Іван
Іванів Максим
Формальчик Дмитро
Ґалик Іван
Ґелембин Василь
Ґоїв Любов
Гуран Константин
Гевак Степан
Горняткевич Йосафат
Городецький Ярослав
Гребенюк Іван
Гусаковський Роман
Якубович Олена
Яремко І. Д.
Юзич Володимир, д-р
Каплистий М.
Капубинська Ірина
Кіт Антін
Кміт Ілія
Коцюба Іван
Коновальчук Степан
Корейко Петро
Ковальчук Іван
Коверко Володимир
Козаченко Василь
Козак Іван, д-р
Кьсьондзик Д.
о. Кузів Д.
Кузьмич Ярослав
Лазуренко Іван
о. Левицький Іван
Левицький Василь
Левцун Роман
Лозинський Іван
Липинська Любов
Лисак Михайло
Мартинюк Наталія
Мічук Омелян
Міляшкевич Євген
Мриглоцький Володимир
Мусик Павло
Михалюс Володимир
Нагнибіда Іван
Недорода Діонізій
Обушкевич Л. С., д-р
Онисько Михайло
Осінчук Роман, д-р
Пацлавський Орест
Панківський. Кость
Парфанович Софія, д-р
Перегінський Василь
Періг Марія
Петренко Леонід Б.
Пілюк Іван
Попович Данило
Пюрко Богдан
Предвічний Андрій
Разумов Володимир
Романів Пилип
Самиця Мирослав
Семаківський Теодор, інж.
Січкоріз Теофіль
Слободян Марія
Шанайда Василь
Шеремета Василь
Шміґельська Стефанія
Шпікула Константин
Січинський Ярослав
Сілецький Володимир
Смоляк Максим
Солодуха Мирон
Стасів Микола
Стецяк Андрій
Стефурак Василь, д-р
Сидор Іван
Школяр Тиміш
Шовкопляс Гнат
Терлецький Микола, д-р
Тесля Іван
Ткачук Дмитро, д-р
Турянський Іван, інж.
Тимочко Осип, д-р

Бути членом Українського Народного Союзу, значить належати до такої української організації, яка об'єднала в Америці й Канаді найсвідоміші українські сили в один ідейний моноліт та поставила його на службу нашим країнам та нашому поневоленому українському народові.

„В КРИВОРІВНІ ТА ВОРОХТІ"

(Закінчення зі сторони 2)

Поет відразу погодився, хоч перспектива кількаденної нудьги напевно його не тішила. Він, навіть, повів, поглядом по зелених карпатських кичерах, що височіли над Ворохтою, і запитав: — „А чи можна тут ходити на гриби?" Йому рішуче заперечили: заведено воєнний стан, почалась погоня за уявними чи дійсними шпигами, вже видно, як ведуть арештованих. Не слід нікуди ходити!

Ми винесли свої валізки з кімнати, і туди внесено Франкові речі. Почуваючись втомленим, він поспускав усі завіски на вікнах, щоб не разило сонце, і ліг спочивати. Це було востаннє... Більше мені не довелося бачити тієї тихої немічної людини, що стала Мойсеєм українського народу.

Написавши і вславши порученою поштовою посилкою до Надвірни заяву в імені Франка, батько взяв свої клунки і пішов на залізничу стацію. Я походив навшпиньках перед дверима кімнати, де спочивав Франко, і теж пішов геть. Незабаром потяг, що курсував між Ясінню та Станиславовом, повіз нас додому.

У споминах про останній рік життя Івана Франка (Календар УНС на 1951 р., ст. III.) небіж поета, Василь Франко, подає, що „війна заскочила його (Івана Ф.) на кордоні, як вертався з дружиною з Києва; ледве дістався ще до Львова". Таке, нібито, розповідав Василеві стрий-поет. Мої спомини без найменших сумнівів доказують невірність тієї інформації. Насправді війна заскочила поета в Карпатах, але йому пощастило ще добитись до Львова майже в останній мент перед тим, як „паровий вал" російських військ покотився на Галичину. Можна думати з великою правдоподібністю, що прислуга, яку зробив Франкові в Ворохті мій батько, таки допомогла поетові впору вернутись до свого дому.

(Закінчення).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШИКАҐО, ІЛЛ. — Уряд Сестр. Благовіщення, від. 125, повідомляє членів, що сходини відбудуться 19. листопада в год. 7:30 ввечорі в Союзовім Домі, 843 N. Western Ave. Просимо членів прийти на час і вирівняти свої вкладки. — П. Воднарчук, предс.; П. Яворська, кас.; І. Подола, секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Тов. Подільська Січ, від 8, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 18. листопада, в год. 2-ій пополудні, в салі Укр. Клюбу, 13 Washington St. Просимо членів явитись і вирівняти свої вкладки. Рівнож просимо прийти, 17. листопада, на 35-літній ювілей відділу. — Н. Мазур, предс.; В. Мандзій, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Бр. св. Йосафата, від. 217, відбудуться в неділю, 18. листопада, в год. 2. пополудні, в парафіяльній галі, 305 Hudson Ave. Проситься довгуючих членів вирівняти свої залеглости й позбутися довгу перед новим роком. — В. Колданський, пр.; А. Іванів, фін. секр.; І. Бойчук, кас.; Р. Пристай, рек. секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 206, відбудуться в неділю, 18-го листопада, в церковній салі при 74 Геррис Еве., точно в год. 1:00 пополудні. Просимо всіх членів прибути на ці збори, бо є важні справи до обговорення і до полагодження. — І. Кокольський, секр.

АЛЕНТАВН, ПА. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 18. листопада, в парафіяльній галі, 803 Фронт вул., в 2. год. пополудні. Проситься членів прийти на означений час та вирівняти свої вкладки, бо цього місяця відбудеться контроля книжок, а тому члени, що не заплатять своїх вкладок найдалі до 25-го, будуть суспендовані. — Д. Рудакевич, пр.; Г. Біленький, кас.; І. Федорак, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. — Тов. Любов, від. 370, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться 18. листопада, в неділю, зараз по великій Сл. Божій, в церковній салі, 127 Парк вул. Проситься всіх членів прибути на означений час та вирівняти свою належитість. — П. Воляник, предс.; В. Колесняк, кас.; Р. Голубович, фін. секр.; К. Марущак, рек. секр.

ВІЛКС-БЕРІ, ПА. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 99, відбудуться в неділю, 18. листопада, зараз по Сл. Божій, в парафіяльній галі. Проситься довгуючих членів прийти та вирівняти свої залеглости, щоби не наражатись на суспензу. — Уряд.

ПАСАЙК, Н. ДЖ. — Тов. ім. І. Франка, від. 97, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 18. листопада, в 2-ій год. пополудні, в приміщенні шкільної залі укр. Правосл. церкви при 45-47 Hope Ave. Присутність всіх членів обовязкова. — В. Бродський, предс.; П. Величко, рек. секр.; В. Табачук, фін. секр.

РАРІТОН, Н. ДЖ. — Місячні збори членів від. 332 відбудуться в суботу, 17. листопада, в год. 4. пополудні, в У. Н. Домі, 10 Колфакс вул. Збори відбудуться так скоро тому, бо по скінченні зборів буде Листопадове Свято. Тому проситься всіх членів прийти на збори і ррівночасно взяти участь у Листопадовім Святі. — М. Сірман, рек. секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. — Тов. ім. Т. Шевченка, від. 42, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 18. листопада, в 2. год. пополудні, в домівці У. Н. Дому, 237 Hope Ave. Проситься всіх членів прибути на час, бо є важні справи до полагодження. Рівнож пригадується довгуючим членам, щоб вирівняли свої вкладки. — Ф. Ґулька, рек. секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Юрія, від. 239, відбудуться в суботу, 17. листопада, точно в год. 5. попол. Тому, що цього ж вечора відбудеться святочний концерт — Листопадове Свято — прохаємо усіх членів заплатити свої вкладки не пізніше як до год. 7. ввечорі, а опісля взяти участь в Листопадовім Святі. — Уряд.

ВІЛМІНҐТОН, ДЕЛ. — Бр. св. Володимира, від. 173, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться у вівторок, 20. листопада, в год. 7. ввечорі, в церковній галі, 608 S. Heald St. З огляду, що збори дуже важні, бо делеґат здасть звіт з окружних Союзових зборів, що відбулися в Филаделфії, тому проситься, щоби не бракло ані одного члена на цих зборах. — С. Фіґун, секр.

САВТПОРТ, КОНН. — Тов. ім. Т. Шевченка, від. 84, подає до відома всім членам, що місячний мітинґ відбудеться 18. листопада, в неділю пополудні точно в год. 4., в галі У. Н. Дому під ч. 79 Кінґс Гайвей Вест. Проситься всіх прибути на час, заплатити свої вкладки та полагодити справи, які будуть на порядку дня. — Уряд.

ПОСМЕТНА ЗГАДКА

Дня 13. листопада 1951 р. помер у 55 р. життя

ОЛЕКСА ҐІНА,

довголітній член УНСоюзу, від. 370, тов. „Любов" у Ню Гейвен, Конн.

Покійний походив зі села Ленківець, Буковина, Україна. Полишив у смутку жінку Євдокію і діти, Євфрозину Бойчук і сина Василя, як теж зятя і невістку.

Похорон відбудеться в п'ятницю, 16. листопада 1951 з дому жалоби до церкви св. Арх. Михаїла в Ню Гейвен.

Хай земля буде йому легкою!

● РОЗШУКИ ●

Шукаю свою тету **ЛУНЬО МАРІЮ** з села Манастирець, пов. Лісько, й її дітей **Михайла, Евстахія й Марію Луньо**, що виїхали до USA 1926/27 р. Я син Максима і Таньки Грабик. Прошу про вістку, де вони.
EUSTACHY HRABYK
29-19 — 21 Ave., Astoria 5, L.I., N.Y.

Андрій Федорук пошукує свою сестру **АТАМАНЮК НАСТЮ** з дому Федорук. Хто знає про неї, або вона сама, прошу голоситись до: Ihor Moros, 2533 E. 31 St., Lorain, Ohio

ІРЕНА НЕБОЖУК пошукує **ОЛЬГУ ПАНАС** з Мостів Великих. Прошу писати на адресу:
PETER WYHINNY
1650 E. Willow Grove Avenue,
Philadelphia 18, Pa.

Пошукую вуйків **ВАСИЛЯ і ІВАНА ТЕРПЕЛЮК** із села Княждвора біля Коломиї, які виїхали до ЗДА перед першою світовою війною. Хто знає про них, або вони самі, прошу зголоситись до:
STEFAN MOSIUK
150 Edwin Ave., Toronto 9, W.,
Ont., Canada.

Пошукую **ДМИТРА ДЕМИДЮКА**, який виїхав з табору коло Бремен, Німеччина, 21. липня 1951 р. Вістку подати: Katharyna Shmatko, Valley Forge Military Academy, Wayne, Pa.

ПОВІДОМЛЕННЯ

З огляду на стан здоровя прошу у всіх Союзових справах адресувати до мене аж до відкликy як слідує: William Zahayevich, 58 N.W. 45th St., Miami, Florida. Tel.: 89-7392

Василь Загаєвич
нотар і організатор УНС.

ПЕРЕСТОРОГА

В серпні 1951 р. появилися в продажі українські танкові пластинки „АРКА": 1) Прийде ще час — танґо (—) Чи справді — танґо. 2) Гей-Га — танґо (—) Було не тужити — танґо, композиції І. В. Весоловського.

Головне і виключне представництво цих пластинок має книгарня „АРКА" в Торонто, 575 Queen W., Ont., Canada.

Під кінець вересня ц. р. одна з американських фірм в Ню Йорку поробила без ніякого дозволу плаґіяти цих плит та кинула їх масово на ринок, оферуючи ці неправно видані пластинки навіть по нижчій ціні. Справу передано на судову дорогу.

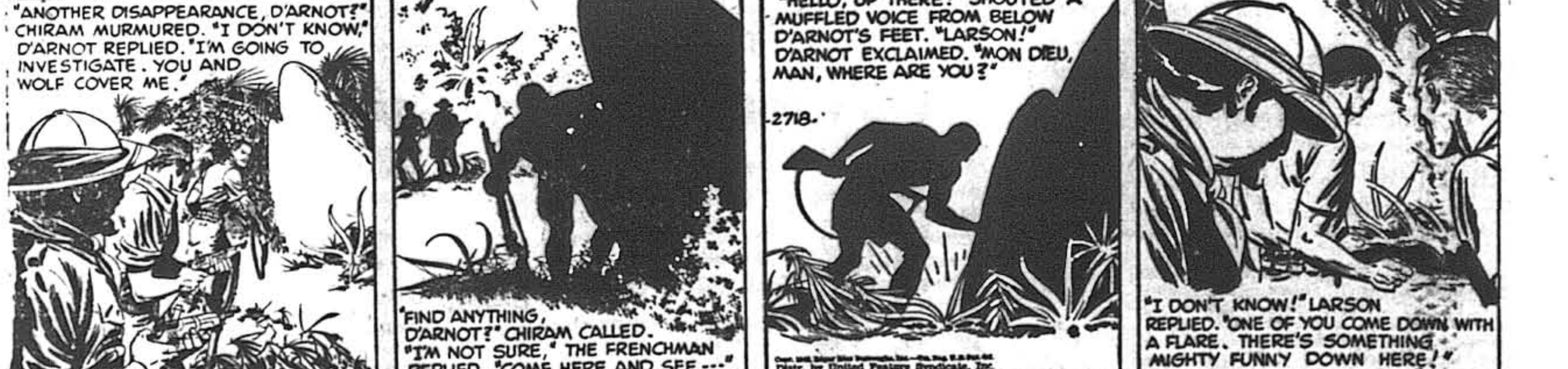
У звязку з цим остеріґаємо всіх власників та управителів заінтересованих підприємств перед купном і перепродажею цих плаґіятів. Числа їх такі: UK 5 A, UK 5 B, UK 6 A, UK 6 B.

Всі замовлення, які відносяться до цих плаґіятів, являються протизаконною торгівлею чужою власністю.

АРКА

Українська Книгарня в Торонто, Онт.

ТАРЗАН, ч. 2718. Голос здолу

„Ще одно щезнення, Д'Арноте?" — замуркотів Хірам. — „Не знаю" — відповів Д'Арнот. — „Я перевірю. Ти й Волф бережіть мене".

„Чи ти найшов щось, Д'Арноте?" — закликав Хірам — „Я непевний" — відповів француз. — „Прийди й поглянь..."

„Гело, хто там нагорі!" — закликав придавлений голос з-під ніг Д'Арнота. — „Ларсон;" — закликав Д'Арнот. „Боже мій, де ти?"

„Я не знаю" — відповів Ларсон. — „Хай один з вас прийде сюди з світлом. Тут діється щось дивне!"